

EDITIMERE USEM
Genesis 9:1-3, 7-17; 11:1-9; (10:1-32)
OYQHQ UKPEP-ŃKPO 7

Eke Mkp̄arawa

IKQ IBUOT: “Enye anam kpukpru mme idut eto ke ekpuk kiet ewoꝛo ediduñ ke ofuri iso isoñ” (Utom Mme Apostle 17:26).

Akpara

Abasi ama oꝛioñ Noah ye ndit̄o esie ke ini mm̄o ekpoñde ubom. Abasi ama oꝛo mm̄o utibe eñwoño ete ke Im̄o idibiatke aba ererimbot ke mm̄oñ-ukwo. Abasi ama anam ediomi ye Noah ye ndit̄o esie. Ediomi emi ekedi ke uf̄ot Abasi ye owo. Ekedi eñwoño ete ke Abasi eyekpeme onyuñ oꝛioñ mm̄o. Abasi ama oꝛo akpara ndida ns̄oñ eñwoño Esie. Idighe Noah ye uf̄ok esie ikpoñ ekeket akpara oro, edi nnyin ñko mfin imekeme ndikut idiño eñwoño Abasi oro ke ikpa enyoñ. Akpara edi utibe ñkpo eriti emi esinde ido edikpono ke esit ye itoro ke inua ndit̄o Abasi. Ediwak mm̄o eken eda enye nte ñkpo emi obot anamde, ke uñwana utin emi ayamade oꝛo mme ukot edim anam ndise akpara owoꝛo ada. Uteñe Abasi iduhe ke esit mm̄o.

Babel

Mme owo emi ekedude ke isoñ eketo ke ubon ndit̄o Noah. Mm̄o ekeduñ ke isoñ Shinar, ke uf̄ot inyañ Tigris ye Euphrates. Mm̄o eketo ke obot Ararat, ebiet emi ubom akabakde ke Mm̄oñ-ukwo ama oꝛosuhore, eka do. Ham, kiet ke otu ndit̄o Noah, ama enyene eyeneyen kiet emi ekekerede Nimrod. Nimrod ekedi akwa ata-utop, ndien enye oꝛoñ ukara esie ke Babel, emi enamde nnyin ifiok ete ke enye akakabare edi Babylon. Ke ebiede enye ndidi ebiet emi akwa obio kiet okodude ke eset, ntak efen odu emi etide Babel.

Ndusuk Ham ye ndit̄o eka esie iren iba, Shem ye Japhet, ema esitiñ eno ubon mm̄o ebaña akwa Mm̄oñ-Ukwo. Ke akpanik̄o mm̄o ema ekop ete ke Abasi oꝛoñ mm̄o etot, ewak, enyuñ eyoñ iso isoñ. Edi ekikere ndisuana nyoñ iso isoñ idighe se mm̄o ekemade. Mm̄o ema ema una-isoñ Shinar. Kpukpru oruk mm̄o ekeduñ do. Ofuri mm̄o eketiñ usem kiet. Mm̄o ema ediomi enyuñ ebiede ndibop edikoñ uf̄ok eke ibuot edisimde Enyoñ. Ntak emi mm̄o ekenoꝛe ndibop ut̄o edikoñ uf̄ok oro ekedi “Mbak idisuana ke iso ofuri ererimbot.”

Ata Edikoñ-Uf̄ok

Ndibop edikoñ-uf̄ok ekpewoꝛo oꝛoñ utom. Itiat ndida mbop ikoduhe, ke ntre mm̄o ema etim itiat, eñwan otim asat, enyuñ ekama itai, emi, ndusuk, ekedide mbat emi esiode ke isoñ emi esuk ekemade ke Assyria tutu osim emi. Ud̄oñ mm̄o ekedi ndinam enyiñ nno idem mm̄o; ntañidem okonyuñ enyik mm̄o. Ekeme ndidi mm̄o ema enam oꝛoñ utom; ndusuk ke edok mbat, ndusuk etim itiat, ndusuk ef̄op itiat ke ikañ, ke ini mbio eken ebioñde biom, mm̄o eken ebuak itai, ndien ekok itiat ke itie esie. Kpukpru utom emi oꝛoñ ikpiku! Mm̄o ema enam enyiñ eno idem-mm̄o, edi ikedighe eti enyiñ. “Of̄on ndimek eti enyiñ ñkan ediwak inyene” (Mme Ñke 22:1). Kpukpru owo emi ekotde Ñwed Abasi efiok ebaña edikoñ-uf̄ok Babel ye ndutime emi enye ekesinde.

Usuñ

Mm̄o ekpesime didie ndikere nte ke mm̄o imekeme ndibop edikoñ-uf̄ok emi osimde Obio-Abasi! Ke idem eyo mfin emi akwa ifiok ye mbufa ñkpo utom eyoñde, uf̄ok emi okoñde akan ke ererimbot emi edide ikpat 1472, ikpetke-kpet ndisim Obio-Abasi, ñko idaha emi okoñde akan emi owo okosimde ke ubom ofim edi ikpat 79, 494, emi ikadaha enye isim ebiet iduñ Abasi.

Abasi ama onim usuñ emi owo ekemede ndiduñ ye enye ke Obio-Abasi. Usuñ emi osimde Obio-Abasi itoho ke nti utom. Oto ke ndikop uyo nno Jesus Christ, eyen Abasi. Jesus oꝛoñ ete: “Ami ndi usuñ ye akpanik̄o ye uwem: owo baba kiet itieneke Ete, iboñke ebe ke Ami” (John 14:6). Ediwak owo edomo ndidep usuñ mm̄o, midighe esiak usuñ idem mm̄o man ekeme ndidu ye Abasi ke nsinsi. Utu ke ndikop uyo nno Iko Abasi mm̄o esiak ido edikpono eke idem mm̄o. Mm̄o ekpuhore se idude ke Ñwed Abasi esin ke se ikemde ye usuñ idem mm̄o. Ebiaña idem mm̄o ndikere nte ke mme im̄o inam se inende. Nnyin ikot ke Mme Ñke ite “Enyene usuñ eke enende ke iso owo, edi utit esie edi usuñ mkpa” (Mme Ñke 16:25).

Ndibōñ Akam

Ndusuk nditō ekere ete ke mmọ eyeka Obio-Abasi koro mme ete ye eka mmọ edide mbon Abasi. Mmọ ekere ete ke akam emi mme ete ye eka mmọ ebōñde eyenam mmọ edot ndika Obio-Abasi. Edi uyo Abasi okosim Ezekiel ete: “Edi ukpōñ eke anamde idiōk eyekpa. Eyen idibiomke ufen ete esie; ete idinyuñ ibiomke ufen eyen esie; edinen ido edinen owo eyedoro enye ke idem; idiōk ido idiōk owo eyenyuñ odoro enye ke idem” (Ezekiel 18:20). Ezekiel aka iso etiñ ete ke owo ekeme ndikabare esit, ọbọ erifen ke mme idiōk-ñkpọ esie, onyuñ anam se inende, ndien enye eyenyene nsinsi uwem. Akam mme ete ye eka emi efiōkde Abasi edi utibe onyuñ añwam. Edi owo kiet-kiet enyene ndinam emem ye Abasi.

Inọ Ye Owo Ñwo

Jesus akada Obio-Abasi odomo ye ufọk-erōñ, onyuñ ada nditō Abasi odomo ye otu-erōñ. Jesus ọkọdọhọ ete: “Ami ndi inua-otop: edieke owo ekededi ebede Mi oduk, enye eyekut erinyaña” (John 10:9). Enye ọkọdọhọ ñko ete: “Owo eke misañake ibe inua-otop iduk ke ufọk-erōñ, edi ọdọkde ke usuñ efen oduk, owo oro edi inọ ye owo ñwo” (John 10:1). Mmọ emi edomode ndidọk ke usuñ efen nduk idikemeke kpa nte ekedide ye mmọ emi eketōñde ndibọp edikoñ-ufọk Babel.

Esiode Abasi Efep

Ubon nditō Noah ekedọhọ ete, eyak “inyuñ inam enyiñ inọ idem nnyin.” Mbio emi ekenam ekikere ebaña idem mmọ, enyuñ etōñọ ndibọp edi ikereke ibaña uduak Abasi. Ndusuk mmọ ekekere ete ke mme imọ iyomke uñwam ndomo kiet. Mmọ ikọbōñke akam inyuñ ibup Abasi se idide ekikere Esie ke abaña uduak mmọ. Mmọ ikoyomke ndinam se Abasi ọkọdọhọde. Mmọ ekeñwañwana ye Abasi. Enyiñ emi Nimrod ọwọrọ “nsōñ ibuot.” Ke ini owo oyomde usuñ esie akan usuñ Abasi, enye añwañwana ye Abasi.

Iduhe Se Idibede

Abasi ama ọfiōk se ikadade itie ke Babel. “Enyin Jehovah edu ke kpukpru ebiet, ese mme idiōk owo ye nti” (Mme Ñke 15:3). “Koro enyin esie esede usuñ owo, onyuñ okutde kpukpru ikpat esie” (Job 34:21). “Koro mme usuñ owo enade iñwañ ke iso Jehovah, enye onyuñ odomo kpukpru ido owo” (Mme Ñke 5:21). Afo emekeme nditi idiōk-ñkpọ emi afo akanamde, emi baba owo efen mifiōkke. Edi Abasi ọfiōk kpukpru. Ndusuk ete ye eka fo mme andikpep fo ikekwe, edi Abasi ama okut. Ibọhọke afo oyom erifen onyuñ eneñere se ikwañade, idiōk-ñkpọ oro eyeyarade usen kiet. Nnyin ikot ite: “Edi ñkpọ iduhe eke efukde fuk, eke midiyarakede; ñkpọ inyuñ iduhe eke edipde dip, eke owo midifiōkke. Mmọdo ikọ eke ededi eke mbufo etiñde ke ekim ke eyekop ke uñwana; odu eke mbufo edōñde ke utōñ owo ke ndibe ubet, ke eyekwọrọ ke enyōñ ọkọm” (Luke 12:3).

Esuana

Abasi ama ọsuhọre aka ndise obio Babel ye edikoñ-ufọk. Enye ama okut se ikponde ikan obio ye edikoñ-ufọk. Enye okut nsōñ-ibuot ke esit mme owo. Mmọ ekekere ete iyebọhọ. Mmọ ekebuot idem ke se ubọk owo ekemedede ndinam: edikoñ-ufọk emi edade itiat ye itai ebọp. Se mmọ mikoyomke otibe ke otu mmọ ama otibe. Ema esuan mmọ. Abasi akanam oro. Abasi ama otimere usem mmọ man kiet okufiōk se eken etiñde. Utu ke usem kiet, nsio-nsio usem ema edu. Nte emekeme ndikere utọ ndutime emi okodude? Nte mmọ enamde utom, kiet eyedọhọ eken ete ọnọ imọ itiat, edi owo idifiōkke se enye etiñde. Efen eyeyom uñwam ke ndisio itiat ke itie ufọp-itiat, edi owo ndomo kiet idifiōkke se enye etiñde. Ke akpatre mmọ ema “etre ndibọp” obio oro, ikonyuñ ikureke utom ke esit. Mmọ ikamaha ndinam utom ọtọ kiet; ikonyuñ imaha ndiduñ ọtọ kiet koro kiet mikokopke se eken etiñde. Mmọ ema etōñọ ndisuana nyọhọ ke iso isōñ.

Mfin, ana eyom mme akabare ikọ, mme ñwed emi akabarede usem, ido edu uwem ke ufọt idut ye idut, ye mme usuñ efen eke ekemedede ndiñwam nsio-nsio idut ndifiōk usem kiet eken.

Oro edi ubak ke otu afanikōñ emi okotode mme owo emi ekedoride enyin mmọ ke ñkpọ ererimbot emi. Nditō mme enyene ñkpọ owo esiwak ndidori enyin ke okuk ndiñwam mmọ ke ini afanikōñ. Ndusuk mkparawa edori enyin ke ifiōk ñwed nte ñkukure usuñ uforo mmọ. Ndusuk ñkpri nditō eberi idem ofuri-ofuri ke ukeme mmọ nditiñ ikọ mfak idem mmọ nsio ke afanikōñ. Ediwak eberi idem ke ifiōk owo ye mbufa ibọk ke ndinyene nsōñidem. Mmọ edinam didie ke ini kpukpru ñkpọ emi ekpude? Ekeme nditie nte mme owo ekut unen ke usuñ mmọ idaha emi, edi mmọ edinam didie ke ini mmọ edidade ke iso Abasi? Ñwed Abasi etiñ abaña ini emi mme owo edidade-ibọk sidibe (silver) ye eme (gold) mmọ (okuk) eduok enọ oyit ye

emiañ (Isaiah 2:20). Akananam Jesus ibiañake, edi kpukpru ñkpọ eken ebiaña eyenyuñ eka iso ndibiaña. Ke ñwed Psalm David, nnyin ikot ite: “Ọfọfọn ọnọ owo eke onimde Jehovah ke iberesit esie” (Psalm 40:4).

Otode Ke Ekpuk Kiet

Oto ke ukpep-ñkpọ emi abañade edikoñ-ufọk Babel, nnyin imenyene ifiọk ke mbuk eset emi baba ñwed efen minamke añwaña. Ediwak owo esidu ke mkpa-idem ebaña nsio-nsio usem emi mme owo esemde, ye nte emi mme owo eduñde ke nsio-nsio ebiet ke ererimbot. Ñwed Abasi etiñ ọnọ nnyin ete ke Noah ekenyene nditọ-iren ita, ndien “oto mmọ emi ofuri ererimbot asiaha.” Abasi ama otimere usem mmọ man kiet “okukop ikọ kiet eken.” Abasi ama asuan mme owo ọyọhọ ke ofuri iso isọñ.

Oto ke nditọ-iren Noah ita edeme mme owo ke ererimbot: Shem ekedi ete nditọ Hebrew; ubon Japhet ekedi mme Greek, mbon Rome ye oruk Anglo-Saxon; ke ini ubon Ham ewakde ke Africa. Abasi “anam kpukpru mme idut eto ke ekpuk kiet ewọrọ ediduñ ke ofuri iso isọñ” (Utom Mme Apostle 17:26).

MME MBUME

- 1 Akpara edi idiọñọ nso?
- 2 Nso idi mme enyiñ nditọ-iren Noah ita?
- 3 Nimrod ọwọrọ nso?
- 4 Nso ke ekeda ebọp edikoñ-ufọk Babel?
- 5 Nso ikedi ntak emi mme owo eketọñode ndibọp edikoñ-ufọk oro?
- 6 Mmọ ekeyom ufọk emi okoñ adaña didie?
- 7 Ekesaña didie esuan mme owo eyọhọ ofuri iso isọñ?
- 8 Nnyin inyene ndibuqt idem ke anie?
- 9 Idut ifań ke Abasi akanam eto ke ekpuk kiet?